

ZIG'IR TOLALI GAZLAMALAR ASOSIDA TIBBIY XALATLAR ISHLAB CHIQRISH TADQIQI

Nurmatova Durdonaxon Nodirbekovna,

Adilova Umidaxon Xabibulloh qizi,

ishlab chiqarish ta'lim ustalari.

Andijon shahar 1-son politexnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zig'ir tolali gazlamalarni tibbiy xalatlar ishlab chiqarishda qo'llash imkoniyatlari o'rganilgan. Zig'ir tolasining tabiiyligi, ekologik tozaligi va gigiyenik xususiyatlari uni tibbiyot sohasida qo'llash uchun mos material sifatida baholangan. Tadqiqotda zig'ir tolali matoning havo o'tkazuvchanligi, bakteriyalarga qarshi tabiiy himoya xususiyati va terini himoya qilish qobiliyati kabi jihatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Zig'ir tolasi, tibbiy xalat, ekologik toza, gigiyena, bardoshlilik, xususiyat, tabiiy.

Zig'ir eng qimmatli, chinakam noyob gigiyenik xususiyatlarga ega, masalan, yuqori nafas olish va issiqlik va namlikni olib tashlash qobiliyati. Zig'ir ham janubiy, ham shimoliy hududlar aholisi uchun yaxshi. Issiq havoda zig'ir kiyimidagi odamning teri harorati paxta yoki ipak matolardan tikilgan kiyimlarga qaraganda 3-4 daraja pastroq bo'ladi.

Zig'ir matolarining o'ziga xos xususiyatlari: silliqqligi, o'rtacha qattiqligi, u bilan aloqa qilgan sirtidan namlik tomchilarini singdirish qobiliyati, minimal elektrifikatsiya, past yopishqoqlik, uning terisi zig'ir mato bilan aloqa qilganda odamda yoqimli tuyg'u yaratadi. Yetarlicha havo o'tkazmasligi, gigroskopikligi va namlik sig'imi inson tanasidan issiqlik va namlikni tez olib tashlashni ta'minlaydi. Hatto oz miqdorda zig'ir tolasining mavjudligi (10%gacha) matoning elektrifikatsiyasini butunlay yo'q qiladi. Shuning uchun, zig'ir bilan aralashtirilgan matolar hozir juda mashhur.

Olimlar zig'ir matosidan foydalanish bir qator kasalliklarning oldini olishini isbotladilar, chunki zig'ir kamdan-kam bakteriologik xususiyatlarga ega - unga na bakteriyalar, na qo'ziqorinlar kirmaydi. Bu mutlaqo toza ekologik mato tabiiy antiseptik hisoblanadi. Zig'ir mikroblarni, infektsiyalarni o'ldiradi, zararli mikroflorani bostiradi, zig'ir bandajlari ostidagi yaralar tezroq shifo beradi. Zig'ir tarkibida bakteriyalar rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi silika mavjud. Endi zig'ir jarrohlikda ichki tikuvlarni qo'llashda qo'llaniladigan bebaho va yagona o'simlik materialidir: uni rad etmasdan, tanamiz uni qabul qiladi va asta-sekin butunlay eriydi. Zig'irdan qilingan zig'ir mato har jihatdan, ayniqsa bolalar uchun yagona sog'ligi uchun eng to'g'ri tanlanadigan material hisoblanadi. Qo'shimcha qiladigon bo'lsa qadim zamonlardan beri yangi tug'ilgan chaqaloqni zig'ir kiyimiga o'ralgan chaqaloqning kelajakdagi salomatligining kafolati sifatida qaralgan.

Belarus Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, zig'ir matolaridan tayyorlangan mahsulotlarning yuqori gigienasi, mustahkamligi, qulayligi qon aylanishini yanada faollashtirishga yordam beradi, tanani rag'batlantiradi va charchoqni kamaytiradi. Shifokorlar, zig'irning sovuqni kamaytirishga yordam berishiga ishonishadi. Yaqinda olimlar juda qiziq tajriba o'tkazdilar. Qiyosiy tadqiqotlar natijasida zig'ir choyshablarida uxlash immunitet tizimini tiklaydigan qondagi immunoglobulin A miqdorini oshirishga yordam berishi aniqlandi. Natijada, odam o'zini yanada tetik, sog'lomroq his qiladi. Sintetika ham, paxta ham bunday ta'sirni bermaydi.

So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, zig'ir kiyimi radiatsiya darajasini bir necha marta kamaytiradi, gamma nurlanishini ikki baravar kamaytiradi va kimyoviy agressiv muhitdan himoya qiladi. Bundan tashqari, ma'lum bo'lishicha, zig'ir elektromagnit to'lqinlarni, maishiy va sanoat jihozlarining nurlanishini qisman o'chirishga qodir. Teri kasalliklari va turli xil allergiya, bronxial astma, rinitga moyil bo'lgan odamlar uchun bo'yoqlar, oqartiruvchi moddalar, antistatik moddalar, sun'iy tolalar va oddiygina jun matolar kontrendikedir, hech narsani zig'ir bilan taqqoslab bo'lmaydi. Olimlar har bir narsaning, har bir materialning o'z energiyasiga ega ekanligini isbotladilar. Zig'ir, ehtimol, barcha materiallarning eng kuchli energiyasiga ega. Bu odamda xotirjam

konsentratsiya, o'ychanlik va o'lchovlilik tuyg'usini uyg'otadi. Psixoterapevtlar zig'ir tolalari odamni depressiya, nevroz va ruhiy kasalliklardan himoya qilishiga amin. Shuning uchun, zig'ir hozirda, doimiy stress davrida dolzarbdir. Qolaversa, zig'ir iplari nafaqat kimyoviy agressiv muhitdan, shovqindan, changdan, radiatsiyadan, balki aqliy tirnash xususiyati beruvchi moddalardan ham qutqaradigan ajoyib filtrlovchi materialdir.

1-rasm. Zig'ir tolali gazlamadan ayollar tibbiy halati namunalari.

Zigir gazlamasini tibbiy xalatlar uchun ishlatish bir qancha afzalliklarga ega. Zigir tabiiy tola bo'lib, uning ekologik tozaligi va yuqori sifati bilan mashhur. Tibbiyot sohasida zigir matodan foydalanishning asosiy afzalliklari quyidagilardir:

1. **Havoning ajoyib aylanishi:** Zigir tolasi havo o'tkazuvchanligi yuqori bo'lib, xalat ichida yaxshi shamollatishni ta'minlaydi. Bu, uzoq vaqt davomida xalat kiyish zarur bo'lganda ham, shifokorlar va tibbiyot xodimlarining qulayligiga yordam beradi.

2. **Namlikni yutish va quruqlik:** Zigir tolasi namlikni tez yutadi va uni tezda tashqariga chiqaradi, bu esa terlashdan saqlaydi va quruqlikni ta'minlaydi.
3. **Antibakterial va antimikrob xususiyatlari:** Zigir tabiiy antibakterial va antimikrob xususiyatlarga ega, bu esa gigiyenani ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, ayniqsa tibbiy muhitda.
4. **Ekologik tozaligi va tabiiyligi:** Zigir tabiiy mahsulot bo'lib, uni ishlab chiqarish jarayoni atrof-muhitga zarar keltirmaydi. Bu esa barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.
5. **Chidamlilik:** Zigir tolasi mustahkam va chidamli bo'lib, ko'p yuvishlarga bardosh berishi mumkin. Bu xalatlarning uzoq muddatli foydalanishini ta'minlaydi.
6. **Allergiyaga qarshi xususiyatlari:** Zigir mato hipoallergen bo'lib, teriga zarar yetkazmaydi va allergik reaksiyalarni keltirib chiqarmaydi. Bu, ayniqsa, sezgir terili tibbiyot xodimlari va bemorlar uchun foydalidir.
7. **Yuqori haroratga chidamlilik:** Zigir tolasi yuqori haroratlarga bardosh bera oladi, bu uni dezinfeksiya qilish jarayonlarida, masalan, qaynatish yoki sterilizatsiya qilishda qulay qiladi. Bu tibbiyot muhitida gigiyenani saqlashda juda muhimdir.
8. **Yoqimli tuzilishi:** Zigir matosi tana bilan aloqa qilganda yoqimli his beradi va qulay kiyinishni ta'minlaydi, ayniqsa, uzoq vaqt davomida tibbiy kiyimni kiyib yurishga majbur bo'lganlar uchun.
9. **Biologik parchalanish:** Zigir tabiiy tolalardan iborat bo'lgani uchun, u biologik parchalanish xususiyatiga ega. Bu esa ekologik toza va barqaror ishlab chiqarishni ta'minlashga yordam beradi.

Tibbiy xalatlarni ishlab chiqarishda quyidagi asosiy talablar mavjud:

1. Material talablari:
  - Gigiyenik va antiallergenlik: Tibbiy xalatlarni antibakterial, antiallergen, teriga zarar bermaydigan materiallardan tayyorlanishi kerak. Bu bemor va tibbiyot xodimlari salomatligini saqlash uchun muhim.

- Yuqori havo o'tkazuvchanligi: Xalatlar nafas oladigan materialdan bo'lishi kerak, bu esa uzoq muddatli ishlatish vaqtida qulaylik beradi.

- Suv va suyuqliklarga chidamlilik: Tibbiy xalatlar suyuqliklarni itaruvchi yoki ularni so'rib olmaslik xususiyatiga ega bo'lishi kerak.

- Sterillik: Operatsiyalar uchun mo'ljallangan xalatlar steril bo'lishi kerak va sterilizatsiya jarayonlariga bardoshli bo'lishi lozim.

2. Ergonomik va dizayn talablari:

- Harakat erkinligi: Xalatlar tibbiyot xodimlariga erkin harakat qilishga imkon beradigan tarzda tikilishi kerak. Ularning ko'krak va yelkasi keng, yenglari qulay bo'lishi lozim.

- O'lchamlar va moslashuvchanlik: Xalatlar turli o'lchamda bo'lishi kerak. Elastik manjetlar va bog'ichlar bilan qulaylik ta'minlanadi.

- Yopilish usullari: Xalatlarning bog'lanishi yoki fermuar yordamida yopilishi kerak, bu esa tozalik va xavfsizlikni saqlashga yordam beradi.

3. Xavfsizlik talablari:

- Himoya darajasi: Operatsion va boshqa yuqori xavfli muhitda foydalaniladigan xalatlar maxsus himoya darajasiga ega bo'lishi kerak, masalan, biologik moddalarga qarshi himoya.

- Yonuvchanlikka qarshi himoya: Xalatlar olovga chidamli bo'lishi yoki kam yonuvchan materiallardan ishlab chiqarilishi kerak.

4. Standartlarga muvofiqlik:

- Tibbiy xalatlar xalqaro va mahalliy tibbiy standartlarga muvofiq bo'lishi kerak (masalan, EN 13795, ASTM F2407 kabi).

- Ekologik talablarga javob berish: Xalatlar qayta ishlanishi yoki ekologik xavfsiz bo'lishi uchun maxsus ekologik standartlarga javob berishi lozim.

Bu talablar tibbiyot xodimlari va bemorlarning xavfsizligi va sog'lig'ini himoya qilish uchun juda muhim hisoblanadi.

Xulosa: Ushbu tadqiqot zig'ir tolali gazlamalarni tibbiy xalatlar ishlab chiqarishda qo'llash imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot davomida zig'ir tolasining tabiiy va ekologik tozaligi, gigiyenik xususiyatlari hamda yuqori darajadagi havo

o'tkazuvchanlik qobiliyati tibbiyot sohasida, ayniqsa, tibbiy kiyim-kechaklar ishlab chiqarishda juda mos kelishi aniqlandi. Zig'ir tolasi tibbiy xalatlar uchun bir qator afzalliklarga ega bo'lib, u bakteriyalarga qarshi tabiiy xususiyatga ega, yuqori darajada nafas oluvchi va terini qurituvchi qobiliyati bilan ajralib turadi. Bundan tashqari, zig'ir tolasi tarkibida kimyoviy moddalarning minimal darajada bo'lishi uni allergik reaksiya berish ehtimolini kamaytiradi, bu esa tibbiyot xodimlari va bemorlar uchun xavfsiz kiyimkechak yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR

- [1]. Ergashev J.S., Maqsudov N.B., Dadamirzayev B.B., Ismatullayev N.A. "Tikuv buyumlari materialshunosligi" fanidan tajriba mashg'ulotlar uchun o'quv qo'llanma. Namangan muhandislik-texnologiya instituti, 2022. -108 b.
- [2]. Tursunova Xilola Shuxratjon qizi. "Badiiy bezash usullaridan foydalanib ayollar murakkab bichimli kiyimini ishlab chiqish texnologiyasi tadqiqi" mavzusidagi magistrlik dissertatsiyasi
- [3]. Абдукаримова.М.А.Разработка технологии формирования рационального ассортимента женской одежды. Диссер. на соискание ученой степени к.т.н. – Ташкент, ТИТЛП, 2003
- [4]. Хасанбаева Г.К., Шомансурова М.Ш. Махсус композиция.-Т.: 2007, Analysis of the development of older women's clothing of different subcultures (On the example of muslim women's clothing) S.M Husanqizi, Y.D. Ubaydulloyevna, H.J. Valiyevich-Asian Journal of Multidimensional Research, 2021